

POIKKEUSOLOISTA HUOLIMATTA AKTIIVINEN VUOSI - Helsingin vanhusneuvoston toiminta vuonna 2020

Vanhusneuvostolla oli suunnitelmassa tapahtumientäyteinen vuosi. Normaalista toimintaa kokouksineen järjestettiin kaksi ja puoli kuukautta, kunnes koronapandemia muutti tilanteen. Maalis-, huhti- ja toukokuun kokoukset peruttiin. Työvaliokunnan huhtikuun kokous peruttiin ja toukokuun kokous pidettiin etäkokouksena. Kaikki kevään muut tilaisuudet jouduttiin perumaan.

Syyskausi käynnistyi tutustumiskäynnillä Kruunuvuorenrantaan. Muusta syyskauden toiminnasta pidettiin kokoukset ja muut tilaisuudet peruttiin. Neuvoston kokoukset siirtyivät syksyn kuluessa verkkoon. Syyskuun kokous järjestettiin lähikokouksena, lokakuu etä- ja lähikokouksena ja marraskuusta lähtien etäkokouksina. Kokoukset olivat sisällöltään monipuolisia ja onnistuivat hyvin. [Kokousmuistiot verkkosivulla](#). Mukana oli edellisvuosien tapaan asiantuntijoita kaupungin organisaatiosta ja muilta tahoilta. Työvaliokunta piti syksyllä lähikokoukset, joihin oli etäosallistumismahdollisuus.

Poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta toimintavuosi oli aktiivinen. Uusi avaus oli senioriasumista koskeva aloite. Vanhusneuvosto päätti selvittää, mitkä tahot ovat valmiita toteuttamaan palvelutarpeista riippumatonta, kaikille taloudellisesti saavutettavaa senioriasumista Helsingissä ja millä tahoilla on näitä hankkeita meneillään. Kuudelle yleishyödylliselle asuntotuottajalle tehtiin tätä koskeva kysely. Vanhusneuvosto tarjosi yhteistyötä ja asiantuntemustaan kohteiden suunnitteluun. Neuvosto myös kutsui kokoon kaupungin asiantuntijatyöryhmää, tavoitteena monipuolistaa yhteistyössä ikäihmisten asumismuotoja Helsingissä. Kaupunki piti asiaa tärkeänä, mutta työryhmää ei nähty tarpeellisena. Yhteistyö eteni kuitenkin muulla tavalla.

Vanhusneuvosto päätti monipuolistaa viestinnällistä kuvaa eläkeikäisistä kaupunkilaisista. Tarkoituksena on lisätä eläkeikäisten helsinkiläisten näkyvyyttä kaupungin kuvallisessa viestinnässä. Taustalla oli pitkään jatkunut puute valokuvista, joissa keski-ikäni ylittäneet ihmiset näkyisivät tekijöinä ja toimijoina muutenkin kuin järjestetyssä harrastustoiminnassa. Asian tärkeyttä korosti pandemiarajoitusten aiheuttama eristyneisyys, minkä vastapainoksi tuotiin esiin eläkeikäisten aktiivisuutta erilaisissa arjen tilanteissa. Hankkeeseen palkattiin ammattivalokuvaaja vanhusneuvoston määrära-

hoilla. Valokuvia tuotettiin kaupungin aineistopankkiin n. 180 ja niissä esiintyivät vanhusneuvoston jäsenet ja neuvoston verkostojen kautta tavoitetut vapaaehtoiset. Hanke onnistui hyvin ja koettiin voimaannuttavaksi.

Vanhuspalvelujen riittävyden ja laadun arviointi sosiaali- ja terveystoimen kanssa oli toimintavuoden tärkeä saavutus. Lakisääteinen arviointi oli Helsingissä ensimmäinen ja se oli edistysaskel myös valtakunnallisesti, sillä muista isoista kaupungeista ainoastaan Espoossa vastaavanlainen arviointi vanhusneuvoston kanssa on tehty. Vanhusneuvosto esitti arvioinnin tekemistä vuonna 2018 ja tarkastuslautakunta tuki asiaa arviointikertomuksessaan vuodelta 2019. Vanhuspalvelujen arviointi toteutettiin loppuvuoden kokouksissa. Sosiaali- ja terveystoimiala toimitti pyydetyn materiaalin, johon saatiin johdon ja asiantuntijoiden perusteellinen esittely. Keskustelu oli vilkasta ja neuvoston jäsenet saivat vastaukset kysymyksiinsä. Vanhusneuvosto nosti arvioinnissa tärkeimmiksi huomion- ja huolenaiheiksi palvelukeskustoiminnan tilanteen, etäpalvelujen laajenemiseen liittyvän eriarvoistumisen riskin, omaishoidon palvelutason ja nopeiden kotiutusten ongelmat. Toimialan edustajat totesivat nämä tärkeiksi seurattaviksi asioiksi. Arviointiyhteistyön jatkosta sovittiin.

Vanhusneuvoston asiantuntemuksen arvostuksen nousu näkyi myös siinä, että etenkin loppuvuonna tuli useita osallistumis- ja kommentointipyyntöjä. Esimerkiksi vuoden viimeisessä kokouksessa pyydettiin kannanottoja sairaalahankkeisiin, ikäihmisten liikunnan yrityshaasteiseen ja gerontologisen sosiaalityön asiakaspalautteen kehittämiseen. Lisäksi loppuvuonna vastattiin kolmeen neuvoston toimintaa koskevaan arviointikyselyyn, joista yksi oli kansainvälinen, yksi valtakunnallinen ja yksi kaupungin oma, osallisuusmalliin liittyvä kysely.

Neuvosto sai edellisvuosia enemmän lausuntopyyntöjä, yhteensä 10 kpl (v. 2019 5 kpl, v. 2018 2 kpl). Edellisvuosien tapaan neuvosto otti myös oma-aloitteisesti kantaa moniin asioihin. Kannanottoja tehtiin seitsemän, joista kolme koski HSL:n palveluja ja näistä yksi oli pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen yhteinen.

Neuvoston jäsenet osallistuivat aktiivisesti erilaisiin seminaareihin ja muihin tapahtumiin tammi- ja helmikuussa. Maaliskuussa ehdittiin osallistua koulutus- ja yhteistyötalaisyhteistyön kaupunkiympäristötoimialan kanssa vanhus- ja vammaisneuvostojen vaikuttamismahdollisuuksista. Keväällä suurin osa tapahtumista oli peruttu. Syyskaudella osallistuttiin moniin verkkotapahtumiin. Vanhus- ja vammaisneuvostojen jäseniä osallistui myös kaupungin esteettömyyslinjauksia koskevaan työpajaan.

Neuvostolla oli edustajia erilaisissa työryhmissä, kuten kaupungin liikkumishojelman alatyöryhmässä, sote-toimialan kuljetuspalvelun yhteistyöryhmässä ja kaupungin digineuvonnan ohjausryhmässä. Yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen viestinnän kanssa oli sovittu käytäntö, joka tiivistyi korona-ajan viestintähaasteiden myötä.

Neuvosto lähetti vuoden mittaan kuusi uutiskirjettä. Perusjakeluna olivat eläkeläisjärjestöt paikallisyhdistyksineen (n. 65kpl) ja uutiskirjeen tilaajat. Tilaajia oli n. 110. He olivat yksityisiä kaupunkilaisia, kaupungin organisaatiossa työskenteleviä, yhteistyökumppaneita ja kaupungin luottamushenkilöitä. Tärkeimmät tiedotteet lähetettiin myös kaupungin johdolle ja valtuustoryhmille. Vanhusneuvoston verkkosivut uudistuivat osaksi Ihmisoikeuksien Helsinki –sivustoa.

Vanhusneuvostoon kuuluivat puheenjohtaja Laura Varjokari, varapuheenjohtaja Veijo Lehto, jäsenet Mirja Arajärvi, Timo Auranen, Pirjo-Liisa Kangasniemi, Marja Leena Kallio/Ulla Lumijärvi (24.4. alkaen) Markus Löfström/Teija Mikkilä (23.11. alkaen), Lena Lindberg, Marja Ruotsalainen, Olli Salin, Lala Sjöblom ja Toivo Tupin.

Työvaliokunta toimi neuvoston kokouksia valmistelevana ja toimintaa suunnittelevana elimenä. Työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja sihteerin lisäksi Pirkko Telaranta, Timo Auranen ja Markus Löfström/Mirja Arajärvi (11.11. alkaen).

Kaupungin nimeämiä asiantuntijoita olivat Seija Meripaasi (sote-toimiala), Jenni Räsänen (kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala), Satu Luomajoki (kasvatuksen ja koulutuksen toimiala), Pirjo Tujula ja Satu Tarula (kaupunkiympäristön toimiala) sekä Johanna Seppälä, Titta Reunanen, Heli Rantanen ja Anne Nissinen (kaupunginkanslia). Sihteerinä toimi Outi Paulig.

Kokousten pääaiheet vuonna 2020:

22.1.: Kävelyn edistämishjelma. Oma-Stadi –äänestyksen tulokset ja eteneminen. Toimialakatsaus: sosiaali- ja terveystoimiala. Järjestöpuheenvuoro: Helsingin Alzheimer-yhdistys. Hyvinvointisuunnitelman ja Stadin ikäohjelman seuranta. HSL-matkakortin lataamisen maksullisuus. Kaupungin vuokra-asuntojen hakuongelmat. Lausunto Pohjois-Vuosaaren ostoskeskuksen kaavahankkeesta.

19.2.: Elämän loppuvaiheen hyvä hoito Helsingissä. Eläkeläisten pienituloisuus ja asumismenot sekä Ikääntyneet Helsingissä –sivusto. Toimialakatsaus: Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Järjestöpuheenvuoro: Helsingin kansallinen senioripiiri.

16.9.: Saavutettavuusasiat. Välimuotoinen senioriasuminen ja miten vanhusneuvosto voi edistää sitä. Lausunto Helsingin asumisen ja maankäytön ohjelman luonnoksesta. Järjestöpuheenvuoro: Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri. Valokuvahanke. OmaStadi-hankkeen ajankohtaiset.

14.10.: Helsinki liikkuu –ohjelma, järjestöyhteistyö eläkeläisjärjestöjen kanssa. Välimuotoisen senioriasumisen edistäminen. Järjestöpuheenvuoro: Eläkeläiset ry:n Helsingin

aluejärjestö. Helsingin seurakuntayhtymän Varustamo-toiminta ja kokemukset Helsinki-avusta.

11.11.: Vanhuspalvelujen riittävyyden ja laadun arviointi sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Lausunto kuljetuspalvelujen kilpailutuksesta. Seniorien HSL-kertalippujen poisto.

9.12.: Laakson yhteissairaalan ja Malmin uuden sairaalan hankkeiden esittely. Lausunto vanhusasianvaltuutetusta. Välimuotoisen senioriasumisen edistäminen. Kannanotto HSL:lle. Ikäihmisten liikunnan yrityshaaste. Valtionperintö järjestöavustuksiin. Gerontologisen sosiaalityön yhteistyöpyyntö.

Työvaliokunnan kokoukset pidettiin 8.1., 5.2., 4.3., 20.5., 12.8., 9.9., 30.9., 4.11. ja 25.11.2020. Kokouksissa valmisteltiin neuvoston kokouksia, lausuntoja ja muuta toimintaa.

Yhteistyötilaisuudet ja tutustumiskäynnit:

3.3.: Koulutus- ja yhteistyötilaisuus kaupunkiympäristötoimialan kanssa vanhus- ja vammaisneuvostojen vaikuttamismahdollisuuksista.

2.9.: Tutustumiskäynti Kruunuvuorenrannan alueelle projektipäällikön opastamana.

20.10.: Pääkaupunkiseudun vanhusneuvostojen yhteiskokous. (verkkotilaisuus)

21.10.: Valtakunnallinen vanhusneuvostopäivä. (verkkotilaisuus)

Pyydetty lausunnot

Ikääntyneiden liikkumisesta, kannanotto Helsingin liikkumishjelmaan

Helsingin kävelyn edistämishjelmasta

Vesiliikuntatilat Koskelan seniorikeskukseen

Vuosaaren pohjoinen lähikeskusta

Liukuesteet kenkiin myös helsinkiläisille ikäihmisille

Potilas- ja sosiaaliasiamiesten selvityksestä annettu lausunto

Helsingin asumisen ja maankäytön ohjelmasta

Matkakorttien maksuton lataaminen kirjastoissa

Kuljetuspalvelujen välitysjärjestelmän uusimisesta

Vanhusasiavaltuutettu -lakiluonnoksesta

Kannanotot:

Aikarajat pois HSL:n seniorilipusta

HSL:n matkakorttien lataamisesta

Kaupungin asuntoa voitava hakea paperihakemuksella

Vanhuspalvelulain mukainen arviointi toteutettava Helsingissä

Saavutettavaa joukkoliikennettä kaikenikäisille

Helsinkiin tarvitaan välimuotoista senioriasumista

Vanhusneuvoston arviointi Helsingin vanhuspalveluista vuoden 2019 osalta